

Wybory do sejmiku województwa zachodniopomorskiego 1998 i 2002. Kruszeje bastion lewicy...

Na Pomorzu Zachodnim po wyborach parlamentarnych 1993 roku przez kolejnych dziesięć lat utrzymywała się wysoka pod względem otrzymywanego poparcia pozycja najważniejszej w tym czasie formacji na lewicy, Sojuszu Lewicy Demokratycznej. Zarówno przed, jak i po przekształceniu w partię polityczną, SLD kontrolował znaczącą liczbę mandatów parlamentarnych oraz radnych w głównych miastach regionu. Największy sukces lewica odniosła w wyborach parlamentarnych 2001 roku. Również po reformie samorządu terytorialnego i utworzeniu nowego województwa zachodniopomorskiego SLD był najważniejszym graczem na scenie politycznej nowego województwa. Województwo zachodniopomorskie łączyło w sobie dawne województwa szczecińskie i koszalińskie, część dawnego województwa gorzowskiego (powiaty choszczeński i myśliborski) i pilskiego (powiat wałecki) i trzy gminy dawnego województwa słupskiego^[2]. Początkowo w skład województwa wchodziło 17 powiatów i trzy powiaty grodzkie. W 2002 roku utworzono nowy powiat, łobeski. Obecnie

[1] ORCID: 0000-0002-6808-0364.

[2] Ł. Tomczak, *Platforma idzie po władzę. Wybory samorządowe w województwie zachodniopomorskim*, [w:] *Wybory do sejmików województw w 2006 roku*, R. Alberski, M. Cichosz, Ł. Tomczak (red.), Wrocław 2010, s. 251.

w skład województwa zachodniopomorskiego wchodzi 114 gmin, 18 powiatów i trzy powiaty grodzkie (Szczecin, Koszalin i Świnoujście).

Charakterystyka instytucjonalnych uwarunkowań rywalizacji

W wyborach do sejmiku województwa zachodniopomorskiego w 1998 i 2002 roku liczba okręgów wyborczych nie ulegała zmianie. Zmieniły się natomiast ich granice i liczba zdobywanych mandatów. Związane to było ze zmianą prawa wyborczego oraz zmianami w podziale terytorialnym województwa i utworzeniem nowej jednostki administracyjnej. W pierwszych wyborach, w 1998 roku, utworzono pięć okręgów wyborczych. Wprowadzona w tym roku korekta granic okręgów wynikała z utworzenia nowego powiatu łobeskiego. Powstał on z pięciu gmin, wchodzących dotąd w skład powiatów: goleniowskiego, gryfickiego i stargardzkiego. Gminy te w czasie wyborów 1998 roku wchodziły w skład okręgów 2 i 4. Nowy powiat łobeski wszedł w skład okręgu 2^[3].

Tabela 18.1. Liczba okręgów i ich granice w wyborach do sejmiku zachodniopomorskiego w wyborach 1998 i 2002 r.

Wybory 1998			Wybory 2002		
Okręg	Granice okręgu	Liczba mandatów	Okręg	Granice okręgu	Liczba mandatów
1	Szczecin, policki	12	1	Szczecin, policki	8
2	Świnoujście, goleniowski, gryficki, kamieński	7	2	Świnoujście, goleniowski, gryficki, kamieński, łobeski	5
3	białogardzki, drawski, kołobrzeski, Świdwiński, wałecki	8	3	białogardzki, drawski, kołobrzeski, świdwiński, wałecki	5
4	Koszalin, koszaliński, sławieński, szczecinecki	8	4	Koszalin, koszaliński, sławieński, szczecinecki	5

[3] Ł. Tomczak, *Wybory do sejmiku województwa zachodniopomorskiego*, „Roczniki Nauk Społecznych”, 2019, t. 11(47), nr 1, s. 80.

Wybory 1998			Wybory 2002		
Okręg	Granice okręgu	Liczba mandatów	Okręg	Granice okręgu	Liczba mandatów
5	choszczeński, gryfiński, myśliborski, pyrzycki, stargardzki	10	5	choszczeński, gryfiński, myśliborski, pyrzycki, stargardzki	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W wyborach 1998 roku wybierano 45 radnych, a w 2002 roku liczba ta zmniejszyła się do 30. W konsekwencji, przy zachowaniu tej samej liczby okręgów, musiała się zmniejszyć liczba możliwych do zdobycia mandatów w okręgach. Ze względu na te zmiany nie można dokonać porównania wyników wyborów 1998 i 2002 roku na poziomie wszystkich okręgów. Takie porównanie, biorąc pod uwagę brak zmian granic okręgów, można przeprowadzić w ograniczonym zakresie w przypadku okręgów 1, 3 i 4, jednak w każdym z tych okręgów zmieniła się liczba możliwych do zdobycia mandatów.

Charakterystyka podmiotów rywalizujących w wyborach

W wyborach samorządowych 1998 i 2002 roku listy z kandydatami do sejmiku województwa zachodniopomorskiego rejestrowały wszystkie ogólnopolskie komitety wyborcze głównych partii i koalicji politycznych.

Tabela 18.2. Podmioty uczestniczące w elekcjach do sejmiku województwa zachodniopomorskiego w 1998 i 2002 r.

Charakter podmiotów	Wybory 1998	Wybory 2002
podmioty uczestniczące w wyborach (ogółem)	10	14
komitety wyborcze partii politycznych (koalicji partii)	6	8
komitety wyborcze organizacji	4	0
komitety wyborcze wyborców	0	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W wyborach 1998 roku listy kandydatów do sejmiku województwa zachodniopomorskiego zgłosiły komitety: KKW Sojuszu lewicy Demokratycznej, KW Akcja Wyborcza Solidarność, KW Unii Wolności, KKW Przymierze Społeczne: PSL–UP–KPEiR, KW Ruch Patriotyczny Ojczyzna, KW Stowarzyszenia „Rodzina Polska”, KW „Liga Szczecińska”, KW Prezydium Tymczasowej Rady Krajowej Partii Ludowo-Demokratycznej, KW Zrzeszenia Podmiotów Gospodarczych, KW Politechnika.

Tabela 18.3. Liczba komitetów i kandydatów w wyborach do sejmiku województwa zachodniopomorskiego w 1998 i 2002 r.

Wybory	Liczba:			
	komitetów	kandydatów	zarejestrowanych list	mandatów do zdobycia
1998	10	331	37	45
2002	14	542	61	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W wyborach 2002 roku listy kandydatów do sejmiku zachodniopomorskiego zgłosiły komitety: KW Liga Polskich Rodzin, KW Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej, KKW Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy, KKWW Unia Samorządowa, KW Alternatywa Partia Pracy, KW Polskiego Stronnictwa Ludowego, KW Konserwatywno-Liberalna Partia Unia Polityki Realnej, KW Krajowej Partii Emerytów i Rencistów, KWW Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP, KWW Razem Polsce, KWW „Wspólnota 2002”, KKW Platforma Obywatelska – Prawo i Sprawiedliwość, KWW Antyklerykalna Polska, KWW ZWLKP Kobiety Aktywne.

W wyborach 2002 roku w porównaniu z wyborami 1998 roku wzrosła liczba zarejestrowanych list i kandydatów przy zmniejszeniu liczby mandatów do zdobycia. W 1998 na jeden mandat przypadało 7,35 „kandydata” a w 2002 roku 18,06.

W wyborach 1998 roku do sejmiku szefem sztabu wyborczego i liderem listy koalicji SLD w okręgu 1 został Zbigniew Zychowicz. Komitet wystawił w wyborach 46 kandydatek i kandydatów. Liderami list w pozostałych okręgach zostali: Piotr Nowakowski (okręg 2), Henryk Rupnik (okręg 3), Jerzy Mokrzycki

(okręg 4) i Wojciech Długoborski (okręg 5, były burmistrz Gryfina). Hasło wyborcze brzmiało „Województwo zachodniopomorskie to nasz wspólny dom”. Posługiwano się także ogólnopolskim hasłem „Mądrze, zdrowo, bezpiecznie”^[4]. Kampanię wyborczą wsparli liderzy ogólnopolscy SLD, Marek Borowski i Leszek Miller.

Gościem na inauguracji kampanii wyborczej AWS w województwie zachodniopomorskim 30 sierpnia 1998 roku był premier Jerzy Buzek^[5]. Szefem sztabu został Arkadiusz Litwiński. Kampania odbywała się pod hasłem „Rodzina – Wspólnota – Ojczyzna”. Reprezentowało komitet AWS 64 kandydatek i kandydatów. Liderami list byli: Zbigniew Zalewski (okręg 1, były przewodniczący Rady Miasta Szczecin), Marek Słomski (okręg 2), Anna Sztark (okręg 3, była wojewoda koszaliński), Stanisław Gawłowski (okręg 4, w tym czasie zastępca burmistrza Darłowa od 2002 do 2005 zastępca prezydenta Koszalina, następnie poseł i senator PO) i Sławomir Pajor (okręg 5, od 2002 do 2017 Prezydent Stargardu). Na listach AWS znalazło się też trzech polityków KPN, w tym były poseł Leszek Smykowski, którzy nie uzyskali poparcia własnej partii z uwagi na uczestniczenie KPN w Komitecie Ruch Patriotyczny Ojczyzna. Unia Wolności wystawiła 45 kandydatek i kandydatów w wyborach 1998 r. do sejmiku zachodniopomorskiego. Liderem w okręgu I był Marek Koćmiel (późniejszy prezydent Szczecina), w okręgu 2 Lechosław Goździk, w 3 Andrzej Grotowski, w okręgu 4 Władysław Husejko i w okręgu 5 Piotr Lewandowski. Przymierze Społeczne, będące koalicją PSL, UP i KPEiR wystawiło w wyborach 1998 r. 46 kandydatek i kandydatów (15 z PSL, 10 z UP i 2 z KPEiR)^[6]. Liderami okręgów zostali: Danuta Jach (okrąg 1), Zenon Iwaszkiewicz (okrąg 2), Zenon Kozłowicz (okrąg 3), Władysław Świąś (okrąg 4), Andrzej Durka (okrąg 5). Na liście tego komitetu w okręgu 3 kandydował Andrzej Lepper, lider późniejszej Samoobrony RP. Ruch Patriotyczny „Ojczyzna” wystawił w wyborach 1998

[4] Plakat wyborczy koalicji SLD–UP „Mądrze, zdrowo, bezpiecznie” z wyborów samorządowych 1998 roku, w zbiorach Pracowni Badań Wyborczych Uniwersytetu Szczecińskiego.

[5] P. Chrobak, *Wybory samorządowe w Szczecinie na tle pomorza zachodniego w latach 1990–2020. Preferencje wyborcze mieszkańców regionu zachodniopomorskiego*, Szczecin 2014, s.149.

[6] Tamże, s. 185.

r. do SWZ 38 kandydatów. Liderem w okręgu 1 był Marian Jurczyk (senator, późniejszy prezydent Szczecina), w okręgu 2 Krzysztof Ślęzak, w okręgu 3 Zenon Okoń, w okręgu 4 Waldemar Podgórnjak w okręgu 5 Jacek Szlachcikowski. Liga Szczecińska zgłosiła listy z kandydatami w wyborach 1998 r. do SWZ w czterech okręgach: 1, 2, 4 i 5. Liderem w okręgu 1 był Tomasz Hinc, w okręgu 2 Sławomir Sienicki, w okręgu 4 Magdalena Muszyńska, w okręgu 5 Jacek Kaźmierczak. Na pierwszych miejscach list w 1998 r. we wszystkich okręgach były tylko trzy kobiety. W przypadku komitetów, które zdobyły mandaty dwie kobiety znalazły się na pierwszym miejscu listy.

W wyborach 2002 roku do regionalnej reprezentacji na inauguracji kampanii wyborczej SLD, 15 września, gościem był sekretarz generalny partii Marek Dyduch. Koalicja SLD – UP wystawiła w wyborach 2002 roku 54 kandydatek i kandydatów. Liderami list w poszczególnych okręgach zostali: Karol Osowski (okręg 1), Piotr Nowakowski (okręg 2), Henryk Rupnik (okręg 3), Jerzy Mokrzycki (okręg 4) i Józef Faliński (okręg 5). LPR wystawiła w wyborach w SWZ w 2002 roku 57 kandydatek i kandydatów. Pierwsze miejsca na listach otrzymali: Sylwester Chruszcz (okręg 1), Waldemar Kopczyński (okręg 2), Ryszard Wapniarski (okręg 3), Urszula Kostuch (okręg 4) i Mirosław Drab (okręg 5). Samoobrona RP wystawiła w wyborach 2002 roku 55 kandydatek i kandydatów. Liderami list byli: Janusz Chrzanowski (okręg 1), Andrzej Mucek (okręg 2), Grzegorz Tomczyk (okręg 3), Krzysztof Modliński (okręg 4) i Andrzej Hatłas (okręg 5). Komitet wyborczy Unia Samorządowa wystawił 9 kandydatów w trzech okręgach. Liderkami i liderami list byli: Hanna Kowalska (okręg 2), Bronisław Kowalski (okręg 4) i Paweł Kowalczyk (okręg 5). Alternatywa Partia Pracy wystawiła 58 kandydatek i kandydatów we wszystkich okręgach wyborczych. Pierwsze miejsca na listach otrzymali: Edward Ślęzak (okręg 1), Małgorzata Nowicka – Ślęzak (okręg 2), Agnieszka Kurowska (okręg 3), Maria Puzio (okręg 4) i Jan Ślipko (okręg 5). PSL wystawiło 43 kandydatek i kandydatów we wszystkich okręgach. Na czele list w okręgach byli: Andrzej Pośluszný (okręg 1), Zygmunt Dziewguć (okręg 2), Janusz Wojdat (okręg 3), Jerzy Wicik (okręg 4) i Edward Sadłowski (okręg 5). Konserwatywno-Liberalna Partia UPR wystawiła 29 kandydatów we wszystkich okręgach. Liderami list w okręgach zostali: Jakub Kijański (okręg 1),

Waldemar Derysz (okręg 2), Jan Lewandowski (okręg 3), Tomasz Czubara (okręg 4) i Mariusz Karpiński (okręg 5). Krajowa Partia Emerytów i Rencistów wystawiła 31 kandydatek i kandydatów we wszystkich okręgach. Pierwsze miejsca na listach otrzymali: Stanisław Rychel (okręg 1), Józef Dembicki (okręg 2), Edward Kłoda (okręg 3), Anna Walkowiak (okręg 4) i Anatol Magdziak (okręg 5). Komitet Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP wystawił 39 kandydatek i kandydatów we wszystkich okręgach. Liderami list zostali: Witold Karolewski (okręg 1), Urszula Kowalczyk (okręg 2), Krzysztof Szutra (okręg 3), Zbigniew Wielgus (okręg 4) i Eugeniusz Pomian (okręg 5). Komitet Wyborczy Wyborców RAZEM POLSCE wystawił 34 kandydatek i kandydatów w czterech okręgach. Liderami list zostali: Ewa Świętochowska (okręg 1), Paweł Kołpaczyński (okręg 2), Tadeusz Groszyk (okręg 4) i Ewa Kowalczyk (okręg 5). Komitet „Wspólnota 2002” wystawił 54 kandydatek i kandydatów we wszystkich okręgach. Pierwsze miejsca na listach otrzymali: Maria Ilnicka – Mądry (okręg 1), Marek Słomski (okręg 2), Waldemar Misko (okręg 3), Bogdan Krawczyk (okręg 4) i Stanisław Zimnicki (okręg 5). KKW PO – PiS wystawił 56 kandydatek i kandydatów we wszystkich okręgach. Liderami list byli: Piotr Lewandowski (okręg 1), Leszek Drożdziel (okręg 2), Sławomir Nitras (okręg 3, późniejszy poseł PO), Stanisław Gawłowski (okręg 4), oraz Kazimierz Winnicki (okręg 5). KWW Antyklerykalna Polska wystawił 16 kandydatek i kandydatów w trzech okręgach. Pierwsze miejsca na listach otrzymali: Ewa Cieślukowska (okręg 1), Artur Mądrzak (okręg 2) i Leopold Wolański (okręg 5)^[7]. KWW ZWLKP Kobiety Aktywne wystawił 7 kandydatek w okręgu 1. Liderką listy była Joanna Izbicka, była działaczka SLD. Na pierwszych miejscach w okręgach było 12 kobiet, ale w komitetach, które uzyskały mandaty jedynie w jednym przypadku na pierwszym miejscu na liście znalazła się kobieta.

[7] Tamże, s. 292.

Rezultaty wyborów

Liczba wyborców w województwie zachodniopomorskim w wyborach samorządowych w 1998 roku wynosiła 1 266 922, a w 2002 roku wzrosła do 1 317 766 osób^[8]. W pierwszych wyborach do sejmiku województwa zachodniopomorskiego, w 1998 roku, frekwencja wyniosła 44,77%. W wyborach 2002 roku frekwencja zmniejszyła się nieznacznie, o 1,17 punktu procentowego, w porównaniu z pierwszymi wyborami i wyniosła 43,60%. Zarówno w skali województwa, jak i w skali poszczególnych okręgów w głosowaniu wzięła udział mniej niż połowa uprawnionych. Różnie przedstawiały się te zmiany na poziomie okręgów. Jednak ze względu na różnice w granicach okręgów między wyborami porównywanie wysokości frekwencji w obydwu wyborach, na poziomie wszystkich okręgów, nie jest możliwe. Na tle pozostałych okręgów zdecydowanie wyróżniał się okręg 1, obejmujący miasta Szczecin i Police. W wyborach 2002 roku frekwencja wyniosła w tym okręgu 33,21%, podczas gdy w pozostałych osiągnęła poziom między 45,85 a 48,93%. Na poziomie całego województwa można zauważyć wzrost liczby głosów nieważnych. W wyborach 1998 roku oddano 53 385 głosów nieważnych (9,41%), a w wyborach 2002 roku liczba głosów nieważnych wzrosła do 95 509 (16,71%). Oznacza to wzrost o 7,3 punktu procentowego. Okręgiem, w którym liczba głosów nieważnych przekroczyła w 2002 roku 20% był okręg 5, obejmujący powiaty: choszczeński, gryfiński, myśliborski, pyrzycki i stargardzki. Także w następnych wyborach w okręgu tym notowano wyższy odsetek głosów nieważnych od średniej w województwie^[9].

W pierwszych wyborach do sejmiku województwa zachodniopomorskiego sukces odnotowała koalicja Sojusz Lewicy Demokratycznej, w kolejnych utrzymała się pozycja tej lewicowej koalicji, po przekształceniu SLD w partię polityczną i utworzeniu koalicji z Unią Pracy. W wyborach 1998 roku kolejność komitetów, które uzyskały mandaty, pod względem otrzymanych głosów

[8] Dane: Państwowa Komisja Wyborcza.

[9] Ł. Tomczak, *Wybory do sejmiku województwa zachodniopomorskiego*, „Roczniki Nauk Społecznych”, 2019, t. 11(47), nr 1, s. 82.

w poszczególnych okręgach przedstawiała się tak samo jak w przypadku poparcia uzyskanego na poziomie całego województwa. We wszystkich okręgach największą liczbę głosów otrzymały listy SLD, na drugim miejscu AWS i kolejno UW, PS i RP „O”.

Tabela 18.4. Wyniki wyborów do sejmiku województwa zachodniopomorskiego w 1998 r. w podziale na okręgi wyborcze.

Okręg	SLD		AWS		UW		PS		RP „O”	
	% gł.	M	%	M	%	M	%	M	%	M
1	34,00	5	30,50	4	15,13	2	2,29	0	12,17	1
2	34,34	3	28,08	2	10,38	1	13,27	1	6,59	0
3	37,58	4	26,44	2	11,29	1	15,78	1	2,35	0
4	45,09	5	22,46	2	12,12	1	8,66	0	2,04	0
5	43,90	5	27,14	3	10,85	1	10,43	1	1,47	0
Razem:	39,00	22	27,18	13	12,20	6	9,33	3	5,28	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Pozostałe komitety wyborcze osiągnęły niższe poparcie. KW Rodzina Polska otrzymał 3,57% głosów, Komitet Wyborczy „Liga Szczecińska” otrzymał 2,1% głosów. Kolejne komitety zgłosiły listy tylko w jednym z okręgów. KW Prezydium Tymczasowej Rady Krajowej Partii Ludowo-Demokratycznej w okręgu 1 otrzymał 936 głosów (0,70%). KW Zrzeszenia Podmiotów Gospodarczych w okręgu 3, otrzymał 2101 głosów (2,42%). KW Politechnika w okręgu 4, otrzymał 3661 głosów (3,91%).

Okręg ten był z kolei najkorzystniejszy dla dwóch kolejnych pod względem poparcia ugrupowań AWS i UW, które po wyborach znalazły się w sejmiku w opozycji, w okręgu 1 uzyskały najkorzystniejsze dla siebie wyniki. Największą, dwukrotną przewagę nad drugim w kolejności komitetem AWS, uzyskał komitet SLD w okręgu 5.

W tych wyborach w ramach Przymierza Społecznego (PS) mandat przypadł między innymi Andrzejowi Lepperowi, późniejszemu liderowi partii Samoobrona RP, który kandydował z drugiego miejsca w okręgu 3. Jedyne mandat dla Ruchu Patriotycznego „Ojczyzna” (RP „O”) otrzymał Marian Jurczyk,

późniejszy Prezydent Szczecina. Popularność Mariana Jurczyka przełożyła się na znacznie większe poparcie w okręgu 1 dla komitetu RP „O”. W okręgu tym komitet uzyskał ponad dwukrotnie większe poparcie od średniej w skali województwa. Podobne znaczenie miały dla komitetu Przymierza Społecznego głosy zdobyte przez Andrzeja Leppera.

W wyborach 2002 roku SLD, tym razem w koalicji z UP, utrzymał pierwszą pozycję pod względem otrzymanych głosów we wszystkich okręgach oraz na poziomie województwa.

Tabela 18.5. Wyniki wyborów do sejmiku województwa zachodniopomorskiego w 2002 r. w podziale na okręgi wyborcze.

Okręg	SLD-UP		Samoobrona RP		PO-PiS		LPR		PSL	
	% gł.	M	%	M	%	M	%	M	%	M
1	28,15	3	12,47	1	16,67	2	16,08	2	2,60	0
2	30,79	2	19,81	1	6,82	0	13,24	1	11,04	1
3	34,46	2	21,87	1	14,61	1	11,82	1	4,18	0
4	34,49	2	23,72	2	11,31	0	11,98	1	4,64	0
5	37,69	4	19,14	2	6,17	0	12,61	1	6,28	0
Razem	33,17	13	19,14	7	11,20	3	13,23	6	5,55	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W przypadku dalszych miejsc w dwóch okręgach rozmieszczenie poszczególnych komitetów różniło się od wyników i kolejności uzyskanej na poziomie województwa. W okręgu nr 1 drugie miejsce zajął PO-PiS a trzecie LPR. W okręgu 3 druga była Samoobrona, a trzeci PO-PiS. W okręgach 2, 4 i 5, tak jak w przypadku całego województwa, druga była Samoobrona RP, a trzecia LPR. W okręgu 1 odsetek głosów oddanych na SLD był najmniejszy w porównaniu z pozostałymi okręgami, a największy w przypadku PO-PiS. W okręgu tym, obejmującym miasto Szczecin, tradycyjnie najniższe poparcie otrzymywały ugrupowania odwołujące się do elektoratu mieszkającego na wsi.

Nie uzyskały mandatów, z powodu nieprzekroczenia progu 5%, komitety: KW Alternatywa Partia Pracy, KW Konserwatywno-Liberalna Partia Unia Polityki Realnej, KW Krajowej Partii Emerytów i Rencistów, KWW

Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP, KWW Razem Polsce, KWW Antyklerykalna Polska, KKWW Unia Samorządowa, KWW ZWLKP Kobiety Aktywne. Komitet KWW „Wspólnota 2002” przekroczył próg wyborczy w okręgu 1 (6,97%), okręgu 2 (6,84%), okręgu 3 (5,02%), okręgu 4 (6,02%), okręgu 5 (6,54%) oraz w skali całego województwa (6,30%). W żadnym z okręgów nie uzyskał jednak mandatu, choć wynik w skali województwa był lepszy niż KW PSL, który uzyskał jeden mandat w okręgu 2.

Skład zarządu województwa i zmiany w składzie sejmiku w trakcie kadencji

Po pierwszych wyborach w 1998 roku zawiązała się koalicja między SLD i Przymierzem Społecznym, dysponującymi w sumie 25 mandatami^[10]. Marszałkiem sejmiku został Zbigniew Zychowicz (SLD) wicemarszałkami Andrzej Durka (PSL) i Henryk Rupnik (SLD). Członkami zarządu województwa Karol Osowski (SLD) i Andrzej Posłuszny (PSL). Przewodniczącym sejmiku został Jerzy Mokrzycki (SLD) a wiceprzewodniczącymi Zygmunt Dziewguć (PSL), Zbigniew Zalewski (AWS) i Lechosław Goździk (UW). Ten ostatni nie uzyskał rekomendacji swojej partii na to stanowisko. Unia Wolności rekomendowała Władysława Husejkę. L. Goździk uzyskał poparcie SLD, za co został zawieszony w prawach członka UW^[11].

W trakcie tej kadencji doszło do zmian w składzie sejmiku. Już pod koniec 1998 roku mandatu radnego zrzekł się Marian Jurczyk, który został prezydentem miasta Szczecin^[12]. W jego miejsce radnym został Eugeniusz Kalinowski^[13]. Na skutek zrzeczenia w czerwcu 1999 roku nastąpiło wygaśnięcie mandatu radnego

[10] Ł. Tomczak, *Platforma idzie po władzę. Wybory samorządowe w województwie zachodniopomorskim*, [w:] *Wybory do sejmików województw w 2006 roku*, R. Alberski, M. Cichosz, Ł. Tomczak (red.), Wrocław 2010, s. 254.

[11] P. Chrobak, *Wybory samorządowe w Szczecinie...*, dz. cyt., s. 192.

[12] Uchwała SWZ Nr III/18/99 z dnia 25 stycznia 1999 r.

[13] Uchwała SWZ Nr IV/20/99 z dnia 29 marca 1999 r.

Władysława Husejko, a w jego miejsce radnym został Andrzej Majewski^[14]. W styczniu 2000 roku sejmik podjął uchwałę stwierdzającą wygaśnięcie mandatu radnego Marka Koćmiela z Unii Wolności^[15]. Mandat radnego otrzymał w lutym tego roku Cezary Arciszewski^[16].

W związku z objęciem mandatu senatora w wyniku wyborów uzupełniających w 2000 roku sejmik województwa zachodniopomorskiego podjął uchwałę stwierdzającą wygaśnięcie mandatu Zbigniewa Zychowicza z SLD^[17]. Mandat po dotychczasowym marszałku sejmiku objął Antoni Nowakowski^[18]. W 2000 roku miejsce Zbigniewa Zychowicza na funkcji marszałka zajął Józef Faliński (SLD) a Jerzego Mokrzyckiego na funkcji przewodniczącego sejmiku zastąpił Wojciech Długoborski (SLD).

Kolejne zmiany w składzie sejmiku wiązały się z wynikami wyborów parlamentarnych 2001 roku. Sejmik podjął decyzje o wygaszeniu mandatów czterech radnych. Wojciech Długoborski (SLD) i Andrzej Lepper (Samoobrona RP) zostali wybrani do Sejmu RP, a Witold Gładkowski (SLD) został senatorem. Andrzej Durka (PSL) został wicewojewodą w województwie zachodniopomorskim^[19]. W ich miejsce radnymi zostali Mirosław Łopatto (SLD), Jan Lemparty, Adam Zygmunt (SLD) i Zenon Kozłowicz^[20]. Przewodniczącym sejmiku został Karol Osowski (SLD)^[21].

Po wyborach 2002 roku koalicję utworzyły SLD–UP i Samoobrona RP kontrolując łącznie 20 mandatów. Wybór marszałka sejmiku pokazał rysujący

[14] Uchwała SWZ Nr VI/51/99 z dnia 29 czerwca 1999 r.; Uchwała Nr VII/54/99 z dnia 28 sierpnia 1999 r.

[15] Uchwała SWZ Nr X/97/2000 z dnia 26 stycznia 2000 r.;

[16] Uchwała SWZ Nr XI/101/2000 z dnia 28 lutego 2000 r.

[17] Uchwała SWZ Nr XIV/133/2000 z dnia 28 sierpnia 2000 r.

[18] Uchwała SWZ Nr XV/134/2000 z dnia 25 września 2000 r.

[19] Uchwała SWZ nr XXV/250/01 z dnia 26 listopada 2001 r.

[20] Uchwały SWZ z dnia 20 grudnia 2001 nr XXVI/278/01, nr XXVI/276/01, nr XXVI/277/01 i nr XXVI/275/01.

[21] M. Czerwiński, *Kampania i wyniki wyborów do sejmiku województwa zachodniopomorskiego w 2002 roku*, [w:] *Wybory samorządowe w 2002 roku w Szczecinie*, K. Kowalczyk (red.), Szczecin 2003, s. 141.

się konflikt w obrębie SLD, gdyż nie wybrano dotychczas sprawującego tę funkcję Józefa Falińskiego, lecz Zygmunta Meyera. Przewodniczącym sejmiku został Karol Osowski (SLD), a wiceprzewodniczącymi Czesława Nowak (Samoobrona RP), Sylwester Chruszcz (LPR) i Zygmunt Dziewguć (PSL). W trakcie kadencji w wyniku konfliktu między koalicjantami z zarządu odeszli działacze Samoobrony, a miejsce wicemarszałka Andrzeja Mucka zajął Ryszard Modliński, który wystąpił z Samoobrony. Pod koniec kadencji większość w sejmiku opierała się na radnych SLD i grupie radnych niezrzeszonych.

Podsumowanie

Zarówno w wyborach 1998, jak i 2002 roku do sejmiku zachodniopomorskiego zwycięskimi okazały się komitety wyborcze utworzone przez Sojusz Lewicy Demokratycznej. W 1998 roku jako koalicja SLD, a w 2002 roku jako koalicja partii SLD i Unii Pracy. Lewica w 1998 zdobyła 22 mandaty, a w 2002 uzyskała 13 mandatów. Jednak biorąc pod uwagę liczbę i odsetek zdobytych głosów można zauważyć spadek poparcia o 5,83 punktów procentowych. Poparcie otrzymywane przez SLD i koalicje z jego udziałem w wyborach do sejmiku zachodniopomorskiego było wyższe od średniego poparcia dla tej partii w wyborach do sejmików liczonego na poziomie ogólnopolskim. Zatem województwo pozostało tym, w którym lewica utrzymywała stan swojego posiadania.

Spadł poziom koncentracji głosów oddawanych na zwycięzcę wyborów i jego głównego rywala. O ile w 1998 roku SLD i AWS otrzymały razem ponad $\frac{2}{3}$ głosów, to w 2002 roku SLD–UP i Samoobrona RP zdobyły nieco ponad połowę głosów oddanych na wszystkie ugrupowania do sejmiku województwa.

Tabela 18.6. Odsetek głosów oddanych na listy dwóch komitetów o najwyższym poparciu w wyborach do sejmiku zachodniopomorskiego w 1998 i 2002 r.

Wybory	1998	2002
Poparcie dla zwycięskiego komitetu	39,00	33,17
Poparcie dla drugiego komitetu	27,18	19,14
Łącznie	66,18	52,31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Rozmiar nadreprezentacji oblicza się odejmując od odsetka uzyskanych mandatów odsetek uzyskanych głosów i dzieląc wynik przez odsetek uzyskanych głosów. Im bardziej wartość jest wyższa od 0 tym większa jest nadreprezentacja mandatów dla danego ugrupowania, wartości ujemne świadczą o tym, że dany komitet uzyskał procentowo mniej mandatów niż głosów (zob. tabela 18.7.).

Określając pozycje ugrupowań w sejmiku można posłużyć się indeksami agregacji, rywalizacyjności oraz efektywnej liczby partii. Indeks agregacji, iloraz odsetka miejsc kontrolowanych przez największą partię i liczby partii w organie kolegialnym, służy do pomiaru pozycji najsilniejszej partii. Indeks rywalizacyjności pokazuje rozmiar przewagi partii zwycięskiej nad głównym rywalem do zwycięstwa. Określa się go stosunkiem odsetka głosów uzyskanych w wyborach przez ugrupowanie drugie do odsetka głosów uzyskanych przez partię wygrywającą wybory. Przy równowadze dwóch sił najsilniejszych wartość indeksu wynosi 1. Im mniejsza wartość tym mniejszy poziom rywalizacyjności i większa przewaga partii zwycięskiej. Indeks efektywnej liczby partii pozwala określić liczbę relevantnych podmiotów wraz z uwzględnieniem ich potencjału^[22].

Tabela 18.7. Rozmiar nadreprezentacji w wyborach do sejmiku województwa zachodniopomorskiego w 1998 i 2002 r.

1998				
SLD	AWS	UW	PS	RP „O”
0,38	0,17	0,20	-0,21	-0,54
2002				
SLD-UP	Samoobrona RP	LPR	PO-PiS	PSL
0,30	0,21	0,51	-0,10	-0,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

[22] Ł. Tomczak, *Partie i ugrupowania polityczne w wyborach do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego*, [w:] *Geografia wyborcza Polski. Interpretację postaw i zachowań obywateli*, T. Koziello, D. Szczepański (red.), Rzeszów 2018, s. 246.

Tabela 18.8. Efekty wyborów do sejmiku zachodniopomorskiego: indeks agregacji, rywalizacyjności i efektywnej liczby partii.

Wybory	1998	2002
% mandatów dla największej partii	48,89	43,33
Efektywna liczba partii	2,90	3,46
Indeks agregacji	9,78	8,67
Indeks rywalizacyjności	0,70	0,58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Porównując efekty wyborów 1998 i 2002 wartość indeksu agregacji w województwie zachodniopomorskim zmniejszyła się, podobnie jak odsetek mandatów kontrolowanych przez największą partię i wartość indeksu rywalizacyjności. Wzrósł indeks efektywnej liczby partii.

Wielkość udzielanego poparcia nie zawsze przekładała się na zdobyte mandaty. Proporcjonalność wyborów zakłada, że partia powinna otrzymać zbliżony odsetek mandatów w stosunku do odsetka głosów otrzymanych w wyborach. W analizowanych wyborach zdarzył się przypadek deformacji wyniku. W wyborach 2002 roku komitet wyborczy „Wspólnota 2002” otrzymał 30 019 głosów. Było to więcej niż głosów oddanych na komitet wyborczy PSL (26 445 głosów). Jednak to komitet PSL w okręgu 2 otrzymał jeden mandat, a komitet „Wspólnota 2002” nie uzyskał żadnego^[23].

Wybory potwierdziły dominującą pozycję ugrupowań lewicy na zachodniopomorskiej scenie politycznej. Choć komitety lewicy nie zdobyły większości mandatów potrzebnej do samodzielnego sprawowania władzy, to i tak lewica nie miała problemu ze zbudowaniem większościowej koalicji. Jednak zaznaczył się spadek poparcia, zarówno pod względem liczby, jak i odsetka uzyskanych głosów i odsetka zdobytych mandatów.

[23] Tamże 243.